

Beleidsplan Sociale Veiligheid

Beleidsplan Sociale Veiligheid op CNS basisschool “Cavaljé”

Inhoudsopgave:

1. Visie, doelen en uitgangspunten	3
2. Meten van Veiligheid	5
3. Voorkomen van sociale onveiligheid en pesten	6
4. Ingrijpen bij pesten	8
5. Hulp bij pesten: Oplossingsgerichte Pest Aanpak (OPA)	9
6. Kwaliteitskaart grensoverschrijdend gedrag	10
7. Sanctiebeleid bij grensoverschrijdend gedrag	13

Bijlagen:

1. Gerichte maatregelen bij pesten	15
2. Beschrijving gedrag	19
3. Schematische weergave stappenplan gedrag	21

Laatst bijgewerkt: april 2023

1. Visie, doelen en uitgangspunten

Kwink als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma van Kwink. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL), inclusief burgerschap en mediawijsheid. We werken met deze methode van groep 1 tot en met groep 8.

Het programma helpt op onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving. Vanuit deze methode zet het team wekelijks één "Kwink van de week" centraal, bijvoorbeeld 'Help een ander of 'ik durf om hulp te vragen', etc. Kwink voldoet aan de wet sociale veiligheid.

Met Kwink besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties. Wij streven ernaar:

- Dat de leerlingen zich veilig voelen, dat ze vertrouwen hebben in de leerkrachten, in elkaar, in zichzelf en de mensen om hen heen.
- Dat de leerlingen niet alleen kennis maar ook sociale en praktische vaardigheden leren die nodig zijn om te kunnen samenwerken.
- De leerlingen leren omgaan met gevoelens en emoties van zichzelf en die van anderen.
- De leerlingen leren een ander te respecteren en te waarderen.
- De leerlingen ontwikkelen zich tot zelfstandige mensen.
- De leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor de gemeenschap.

De Cavaljé is een school waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. De houding van onze leerkrachten is open, bemoedigend, beschermend en positief. Hierbij gaan wij uit van de goede intenties. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontgaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een

expliciete sociale- en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Eén met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in.

Signalen die wijzen op pestgedrag

Een aantal van de hieronder genoemde signalen kunnen enkel thuis of juist alleen op school worden waargenomen. Dit vraagt alertheid en een open gesprekshouding van ouders én leerkrachten. De observaties van de leerkracht zijn van groot belang om pesten te signaleren. Signalen van ouders nemen we zeer serieus en worden altijd gevolgd door extra observaties door leerkrachten.

Van de pester(s):

- Een spel is "toevallig" steeds net begonnen als hij of zij erbij komt.
- Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben.
- Veel geroddel in de groep.
- Andere kinderen laten zich negatief uit over familieleden van dat kind.
- Alles maar stom vinden van het betreffende kind, m.b.t. kleding, haardracht, keuze van de rugzak e.d.
- Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van het kind, dan dat ze doen bij hun andere klasgenoten.
- Bezittingen afpakken, briefjes doorgeven
- Beledigen
- Isoleren
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen
- Op weg naar huis achterna rijden / lopen
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Altijd een bijnaam, nooit de eigen naam noemen.
- Zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Misbruik maken van beperkingen (bijv. rugzakleerlingen)

Het slachtoffer:

- Vaak alleen staan in de pauzes
- Tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan.
- Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- Niet naar buiten willen op school.
- Niet (meer) naar school willen of aangeven zich ziek te voelen
- Bepaalde kleding niet meer willen dragen naar school, de club of ...
- Snel boos of prikkelbaar
- Niet (meer) buiten willen spelen en zich opsluiten in huis. Niet (meer) uitgenodigd worden op partijtjes van klasgenoten.
- Voortdurend overal de schuld van krijgen.
- Niet worden opgenomen in een groepje.

2. Meten van veiligheid

- Observatie-instrument Kind in Beeld (va augustus 2023 nu nog Zien!)

Leerkrachten vullen één keer per jaar een vragenlijst in per leerling. We gebruiken dit om de kinderen te volgen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Verder aanvullen ...

Wanneer hieruit opvallende observaties naar voren komen zal de leerkracht een gesprekje hebben met de leerling. Mocht dit naar voren komen dat de leerling meer ondersteuning nodig heeft dan wordt een vervolgesprek met ouders, leerling en leerkracht en eventueel ib gepland.

- Leerling vragenlijst Kind in Beeld (va augustus 2023 nu nog Zien!)

De leerlingen vullen één a twee keer per jaar de vragenlijst Kind in Beeld in. Van hieruit volgen eventuele kind-gesprekken.

3. Voorkomen van sociale onveiligheid en pesten

Met het programma van Kwink leggen we een fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. De leerlingen krijgen wekelijks één les van 3 kwartier.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- De leerkracht laat leerlingen elkaar regelmatig complimenten maken
- De omgangsafspraken en het logo van de school zijn zichtbaar in de school;
- De omgangsafspraken per groep hangen zichtbaar in de klas;
- Directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- Herstelplek in elke groep voor leerling van eigen groep en leerling uit buurgroep bij storend gedrag;
- Aanwezigheid van de directeur bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.

De klas en school: een gemeenschap

In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep. We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas de weekviering voor andere klassen te verzorgen. Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Om die reden worden dan ook groep overstijgende activiteiten gedaan (bv eindactiviteit, kerst- en paasviering, kinderboekenweek, schoolfeest, ed).

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd. Met kinderen die wat extra ondersteuning nodig hebben stellen wij samen met het kind een kort, werkbaar kindplan op. Ouders zijn hiervan op de hoogte en ondersteunen de doelen die het kind wil behalen.

De school heeft een Interne Contact Persoon (ICP) met een brievenbus. Kinderen kunnen zelf aangeven of zij een gesprek willen.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas. Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen,
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op één of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

4. Ingrijpen bij pesten

Constatering van pesten

Het kan natuurlijk voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer toch nog gepest wordt.

Informatie aan de betrokken ouders

De eerste stap is dat de leerkracht in alle gevallen van pesten de ouders van de pester en het slachtoffer op de hoogte zal stellen van de situatie. Dit gebeurt zo snel mogelijk als is vastgesteld dat het om pesten gaat. Hierover is vooraf overleg tussen de leerkracht, directie en intern begeleider. Als gezien wordt, of bij vermoeden of horen bevestigd wordt, dat er wordt gepest, gaan we over tot de aanleg van een dossier en de 5-sporen aanpak.

Aanleggen van een dossier

De leerkracht legt een dossier aan. Dit dossier bevat gegevens m.b.t. de betreffende situatie. Dit dossier wordt tevens aangevuld met meldingen van overige leerkrachten, surveillanten / pleinwacht enz. Ouders/verzorgers van de pester worden op de hoogte gebracht van de feiten en weten dat we een dossier gaan aanleggen. Dit dossier blijft op school, maar ouders hebben het recht om dit in te zien.

Teamleden informeren elkaar:

- op het plein: melden door de pleinwacht
- bij overblijven: melden door de surveillant / pleinwacht
- bij de gymles

5. Hulp bij pesten: Oplossingsgerichte Pest Aanpak (OPA)

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van de Cavaljé: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden: Zie bijlage 1. Gerichte maatregelen bij pesten

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.

We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.

2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog één of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

6. Kwaliteitskaart Grensoverschrijdend gedrag

Op de Cavaljé ontmoeten leerlingen, leerkrachten en ouders elkaar. De school is een plek waar kinderen hun identiteit en sociale vaardigheden ontwikkelen. De Cavaljé maakt een actief onderdeel uit van de samenleving en is voor onze leerlingen de plek waar zij zich voorbereiden op de grote complexe samenleving van straks.

Maatschappelijke spanningen komen ook de school in. Wij hebben afgesproken dat iedere mening er mag zijn, zolang we respectvol naar elkaar luisteren en respectvol reageren. Dit geldt niet alleen voor leerlingen, maar ook voor de medewerkers en de ouders. Een sociaal veilige school biedt ruimte en geborgenheid om irritaties, tegenstellingen en conflicten met elkaar te bespreken.

Leerlingen kunnen optimaal presteren als leerlingen en leerkrachten met plezier naar school gaan. Een veilig klimaat en een prettige sfeer dragen hier sterk aan bij. Respect voor elkaar staat op onze school hoog in het vaandel en algemene goede omgangsvormen zijn de grondbeginselen van een fijne sfeer.

Sociale veiligheid ontstaat door:

Scherp signaleren

Effectief reageren; het gaat hierbij om het handelen van het team.

Deze kwaliteitskaart Grensoverschrijdend gedrag is tot stand gekomen met input van het team van de Cavaljé en is gebaseerd op de visie en missie. De kaart zal jaarlijks worden geëvalueerd en eventueel worden bijgesteld.

Doel:

De leerlingen, de ouders en het team van de Cavaljé voelen zich veilig op school.

Gemaakte afspraken

Leerlingen mogen altijd weer met schone lei starten, maar niet tot in het oneindige.

Leerlingen zitten nooit voor straf op de gang.

Het team heeft met elkaar een omschrijving gemaakt van gewenst gedrag. Dit gedrag is omschreven vanuit drie aspecten: netjes, veilig en rustig. Zie bijlage 2.

Iedere klas heeft een “time-out plek” voor een leerling uit een andere groep. Leerkrachten hebben hier vooraf afspraken over gemaakt, wie een leerling opvangt uit welke groep. Ook wordt gezorgd voor werk voor de betreffende leerling.

In Parnassys staat een format voor een kind-plan en een notitie-format ‘onaanvaardbaar gedrag’.

Hierna volgt een omschrijving van grensoverschrijdend gedrag: Wat tolereren we nog wel als gedrag en wanneer is het grensoverschrijdend gedrag? Hoe handelen wij als team?

Omschreven zijn 3 niveaus van gedrag en 5 fases van handelen voor het team. Zie voor een schematische weergave bijlage 3.

Gewenst gedrag:

Fase 0: Het team creëert een goed pedagogisch klimaat, leven de visie en missie na, leven de zichtbaar gemaakte gedragsregels na en stimuleren gewenst gedrag. Preventieve acties hebben effect.

Storend gedrag:

Fase 1: De leerling komt af en toe afspraken niet na.

De leerkrachten signaleren en spreken de leerling aan. De leerkracht helpt de leerling het beter te doen. Leerkracht informeert ouders.

Fase 2: De leerling komt regelmatig afspraken niet na. Leerling verstoort het lesgeven van de leerkracht.

De leerkrachten signaleren, spreken de leerling aan. IB observeert en adviseert. De leerkracht vraagt advies ib/ collega's. De leerkracht maakt notitie in Parnassys, maakt een beschrijving van het voorval, de betrokken leerlingen, genomen acties, reactie van ouders. De leerkracht voert een kind-gesprek gericht op het verbeteren van het gedrag. Informeert ouders mondeling- / telefonisch. Deze fase mag 3x worden doorlopen, daarna opschaling fase 3.

Grensoverschrijdend gedrag:

Gedrag dat niet in overeenstemming is met de waarden en normen in onze maatschappij en dus ook niet met de visie op onze school.

Wat wij verstaan onder grensoverschrijdend gedrag (zie ook beschrijving in bijlagen I):

Pesten, bedreigen, lichamelijk- verbaal geweld, agressie, discriminatie, ongewenste intimiteit, stelen, vernieling, schelden en vloeken, arrogant en/of respectloos gedrag.

Fase 3: de leerling houdt zich structureel niet aan afspraken. Anderen hebben structureel last van gedrag / gevaarlijke situatie. Het team signaleert, spreekt de leerling aan. De leerkracht zet de time out plek in. Duur van de time out plek: maximaal een dagdeel. De leerkracht informeert directie en ib en ouders dezelfde dag. De leerkracht nodigt ouders, leerling ib/directie uit voor gesprek. De leerkracht bereidt dit gesprek voor met ib/directie. De leerkracht maakt een kind-plan met leerling. Wekelijks wordt dit plan geëvalueerd. Na 4 weken eindevaluatie. De leerkracht noteert gesprekken en voorval in Parnassys.

Fase 4: de leerling houdt zich structureel niet aan de afspraken, veiligheid van anderen of van zichzelf is in het geding. Er vindt geen ontwikkeling meer plaats. Het team signaleert, spreekt de leerling aan. Time out plek: maximaal één dag. De leerkracht informeert opnieuw directie/ib/ouders nog dezelfde dag. Maakt een afspraak met ouders directie/ib en bereidt dit gesprek voor. Het Kind-plan wordt aangepast en wordt gericht op maatregelen die de leerling beschermen tegen zichzelf en omgeving, gericht op rust. De leerkracht noteert gesprekken en voorval in Parnassys. Directie bespreekt met ouders bij herhaling één dag schorsing.

Fase 5:

Gedrag van de leerling blijft onveranderd. Geen mogelijkheden van groei meer op de Cavaljé.

Directie / ib starten procedure leerling op andere passende onderwijs plek te krijgen. Zie ook beleid CNS.

In de ontwikkeling van kinderen kunnen, om wat voor reden dan ook, stoornissen optreden. Dit kan een lichamelijke/ psychische achtergrond hebben of door traumatische ervaringen in de leefsituatie worden veroorzaakt. ADHD, PDD-nos, Hoogbegaafdheid zijn bijvoorbeeld in het kind zelf gelegen factoren die gedragsproblemen (kunnen) veroorzaken. Maar ook traumatische ervaringen als bijvoorbeeld kindermishandeling, incest, echtscheidingsproblemen, oorlogsvluchtelingen e.d. hebben effecten op het gedrag van kinderen. In deze specifieke gevallen kan er sprake zijn van een aangepaste vorm van dit beleid. E.e.a. wordt dan uitgewerkt door de leerkracht in overleg met de Intern Begeleider/gedragsdeskundigen/directie. Het is belangrijk dat alle leerkrachten van bijzonderheden m.b.t. zulke leerlingen op de hoogte zijn en ernaar handelen (staat in de overdracht, groepsplan). Maar hoeveel begrip we ook hebben voor een leerling met bepaalde beperkingen en/of een bepaalde achtergrond: grensoverschrijdend gedrag tolereren wij niet!

7. Sanctiebeleid

Bij een sociale veiligheidsbeleid past ook een sanctiebeleid, zodat voor iedereen duidelijk is welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in welke situatie een sanctie op kan leggen.

Gedrag	Sanctie	Door wie?
Eenmalig geconstateerd grensoverschrijdend gedrag.	Gesprek over omgangsregels; ingaan op eventuele sancties (zie mogelijke straffen hieronder).	leerkracht
Grensoverschrijdend gedrag blijft doorgaan	Gesprek met ouders. De medewerking van ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. Mogelijke straffen: Straffend gesprek Powerpoint presentatie maken over de scheldwoorden, duidelijkheid scheppen over woorden; "wat betekent dat nou...?" Lezen van boeken over thema pesten en gevolgen daarvan. De mogelijkheid bieden om boeken mee te geven aan ouders. Binnenblijven tijdens pauzes, met bv. de opdracht: een opstel schrijven over "hoe ervaart de ander jouw gedrag?" Kind later naar huis laten gaan in overleg met de ouders/verzorgers	Leerkracht en intern begeleider
Grensoverschrijdend gedrag blijft nog doorgaan.	Gesprek met ouders / verzorgers, als voorgaande acties op niets uitlopen. Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag schakelen we externe hulp in. Sociale vaardigheidstraining via schoolmaatschappelijk werk, schoolbegeleidingsdienst, particulier bureau, jeugdzorg of schoolarts.	Leerkracht, intern begeleider, directie
Grensoverschrijdend gedrag blijft. Geen verbetering merkbaar.	In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.	Schooldirecteur in overleg met algemeen directeur van CNS

Wat te doen bij het in gebreke blijven van de school?

Ouders kunnen, ondanks alle inspanningen, niet tevreden zijn over de aanpak van de school van het pestprobleem. Als de gesprekken niet meer soepel verlopen, kunnen ouders gewezen worden op de mogelijkheid van bemiddeling door de externe vertrouwenspersoon. Zij kan ouders helpen bij het bespreekbaar maken van hun probleem. Ouders hebben het recht om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie van de vereniging. Kijk hiervoor in de schoolgids van CNS-basisschool Cavaljé.

Bijlage 1

Gerichte maatregelen bij pesten

Stap 1: individueel gesprek met gepeste leerling

Doelen:

- duidelijk beeld krijgen van wat er is gebeurd, hoe lang het pesten zich al voordoet en welke kinderen hierbij betrokken zijn.
- De gepeste informeren over de steungroep aanpak. Vaststellen welke kinderen het gepeste kind zouden kunnen helpen/steunen.
-

Aandachtspunten tijdens het gesprek:

Houding tijdens het gesprek:

De gepeste leerling mag praten over alles wat hij/zij denkt dat nuttig is om te vertellen. De leerkracht veroordeelt niet wat er wordt gezegd. Het gaat dus niet om het achterhalen van feitelijk 'bewijsmateriaal' van pest gedrag. Als de gepeste toch bewijsmateriaal inbrengt, wordt dit altijd gekaderd in termen van gevoelens. Als de leerling bv zegt: 'ze praten niet tegen mij', dan geeft de leerkracht hierover geen oordeel ('dat is gemeen van deze kinderen'), maar wordt begrip getoond voor de gevoelens van de leerling: 'Je voelt je dan vast alleen en rot. Klopt dat?'

Zeg dat je duidelijkheid wilt scheppen over de situatie.

Vraag hoe de leerling het pesten ervaart. Hoe gaat de gepeste leerling om met het pesten? Wie zijn betrokken bij het pesten? Wie kunnen steun bieden?

Stel vragen als: Wat naar voor je, hoe is het nu met je? Met wie zou je graag willen spelen? Wie in de klas vind je leuk? Bij welke leerlingen voel jij je goed? Wie zouden jou kunnen helpen?

Leg uit dat je naar oplossingen zoekt die helpen om het pesten te stoppen. Vertel:

'Ik ga (namen pesters) niet straffen, maar ze moeten wel hun gedrag veranderen. Ik ga hulp vragen aan andere kinderen. Ik ga (naam pester) vragen hoe hij/zij ervoor kan zorgen dat jij je weer prettig gaat voelen in de klas.'

Leg uit wat de steungroep aanpak inhoudt en wie erbij betrokken zijn.

Het is nodig om de gepeste leerling uit te leggen hoe de steungroepaanpak eruit zal zien. Hierbij is het allereerst belangrijk om het gepeste kind gerust te stellen en uit te leggen dat de leerkracht aan de kant van het gepeste kind staat. Het kind kan bang zijn dat alles nog erger wordt, door bij voorbeeld negatieve of boze reacties van de pesters. De gepeste kan denken dat deze kinderen nog meer gaan pesten, omdat de pesters het vervelend vinden. Om deze reden moet het niet-bestrafende aspect van deze methode volledig duidelijk worden gemaakt aan de leerling.

De leerkracht legt uit dat van de andere kinderen wordt verwacht dat ze werken aan het verbeteren van de omgang met elkaar. Het doel is dat het gepest kind zich weer beter gaat voelen in de klas. De gepeste kan namen noemen van verdedigers, assistenten, of de versterkers. De leerkracht gebruikt deze informatie in samenspraak met de gepeste om de steungroep samen te stellen. De steungroep zal bestaan uit zes tot acht leerlingen. Het is belangrijk dat naast de pesters en assistenten er ook leiders of prosociale kinderen (verdedigers) en neutrale kinderen (buitenstaanders) in de steungroep komen.

Afronding: vraag de gepeste iets te tekenen of te schrijven waarmee het kind zijn / haar gevoelens uitdrukt. Zeg dat je deze wilt gebruiken bij de eerste steungroep gesprek. Sluit af met een samenvatting van het gesprek en vraag of deze samenvatting klopt.

De ouders/verzorgers, directie, ib-er van de gepeste leerling worden geïnformeerd over wat er verder gaat gebeuren.

Stap 2. Steungroep gesprek

Doel: De leerkracht of ib-er zal met de steungroep een gesprek voeren hoe ze ervoor kunnen zorgen dat de gepeste leerling zich beter gaat voelen in de klas.

Aandachtspunten tijdens het gesprek:

De leerkracht/ib-er legt de situatie uit. Zij maakt duidelijk dat niemand straf krijgt of in de problemen komt, maar dat iedereen kan helpen het probleem op te lossen. Vertel dat het pesten moet stoppen. Ga niet de situatie uitpluizen of terugkijken, maar kijk vooruit: 'hoe moet het wel'. Veroordeel/beschuldig niemand! Gebruik geen termen als gepeste, pester en slachtoffer. Hierdoor schieten mogelijk in de verdediging. Maak duidelijk hoe het gepeste kind zich voelt; creëer empathie (kom terug op onze leefregel: wij zorgen voor elkaar). Spreek vertrouwen uit en deel de verantwoordelijkheid.

Vertel:

'Ik heb een probleem en ik heb jullie hulp nodig. Jullie moeten weten dat niemand van jullie in de problemen komt of straf krijgt. Het gaat over (naam leerling) die zich niet fijn voelt op school. Niemand op deze school zou zich ongelukkig mogen voelen. Ik heb tegen (naam leerling) gezegd dat ik mij zorgen maak en (naam leerling) heeft verteld dat hij/zij zich erg alleen voelt. Hij/zij heeft wat opgeschreven (of getekend) en dat wil ik jullie vertellen (laten zien).

Jullie zijn gekozen, omdat ieder van jullie ons goed kan helpen. Je doet er misschien niet aan mee, maar misschien heb je wel een idee wat kan helpen.

Stel vragen als: 'was jij wel eens ongelukkig?'

De leerkracht deelt de verantwoordelijkheid en spreekt vertrouwen uit.

Vertel: 'Als jullie allemaal iets doen, ook al is het maar iets kleins, dan zal er voor hem/haar al veel veranderen. Jullie kunnen meehelpen dat (naam leerling) het weer leuker vindt op school. Ik ga jullie allemaal om de beurt naar ideeën vragen om er iets aan te doen. Niemand krijgt de schuld, maar iedereen is verantwoordelijk.'

De leerkracht inventariseert ideeën van ieder groepslid. Laat de kinderen ik-taal gebruiken. Laat ideeën zoveel mogelijk concreet verwoorden. Vertel:

"Denk eens na over wat jij kunt doen. Is er iets wat jij zou kunnen doen? Je zegt dat je het moeilijk vindt om (naam leerling) te helpen. Wil je mij vertellen wat er moeilijk aan is? Je wilt aardiger doen tegen (naam leerling). Kun je vertellen hoe je dat wilt gaan doen? Je zegt 'we zullen (naam leerling) niet meer uitschelden. Kun je deze zin nog eens zeggen, maar dan in ik-taal (dus met ik beginnen). Complimenteer ieder voorstel.

Draag de verantwoordelijkheid over aan de steungroep. Vertel:

'Nu is het aan jullie. Ieder van jullie kan meehelpen en ervoor zorgen dat (naam leerling) zich beter gaat voelen. Ik vertrouw jullie. Ik zie jullie de volgende week weer en zal dan vragen hoe het is geweest. In de loop van de week mogen jullie mij vragen als je dat nodig vindt. Ik ga over een week ook praten hoe het met (naam leerling) is gegaan en of er wat is veranderd.'

Een week na het steungroep gesprek wordt de situatie geëvalueerd. Eerst met de gepeste leerling, vervolgens met de steungroep.

De gespreksleider noteert alle afspraken.

Stap 3: Evaluatiegesprek met de gepeste leerling

Doel: weten of het pesten is gestopt, afgenomen, hetzelfde gebleven, toegenomen?

Aandachtspunten tijdens het gesprek:

Elke verbetering, hoe klein ook, is een stap in de goede richting. Bespreek de gevoelens en verwachtingen van de leerling. Vraag de leerling wat er nog kan verbeteren als het pesten niet volledig is gestopt. Bespreek ook wat de leerling zelf kan doen om de situatie te verbeteren. Complimenteer ieder succes!

Vraag de leerling of de situatie is veranderd. 'Hoe is deze week geweest? Hoe gaat het nu? Wat is er veranderd en hoe voelt dat voor jou?

Bespreek wat er nog meer nodig is om de situatie te verbeteren.

'Dat is fijn dat jij je beter voelt op school, dat was de bedoeling. Ik ga straks met de andere leerlingen praten. Is er nog iets wat ik kan zeggen of doen?' 'Is er nog iets wat volgens jou moet veranderen?'

Geef aan dat je de situatie zal blijven volgen.

'We willen graag dat het zo blijft. Als het weer gebeurt moet je dat zeggen en dan gaan we het samen oplossen. Laten we over een week weer afspreken om te kijken hoe het dan gaat.

Stap 4. Evaluatiegesprek met de steungroep

Doel: evalueren of de situatie van de gepeste leerling is verbeterd, vaststellen of er nog meer gedaan kan worden om de situatie verder te verbeteren.

Aandachtspunten:

Achterhaal hoe de groep de situatie nu beoordeelt. Is het verbeterd? Wees nieuwsgierig en niet oordelend. Complimenteer de groepsleden met alle hulp die ze hebben geboden. Overhoor de leerlingen niet, maar vraag wat ze hebben gedaan om de situatie te verbeteren. Als de situatie niet voldoende is verbeterd dan moet er gevraagd worden wat er alsnog gedaan kan worden om deze te verbeteren.

Vraag wat de leerlingen hebben gedaan om de situatie te verbeteren.

'Het is nu een week geleden dat we voor het laatst bij elkaar zijn gekomen. Wat heb jij gedaan om het voor (naam leerling) plezieriger te maken op school? Hoe deed jij dat? Kan je ook merken dat het beter gaat? Hoe? Wat heb je gedaan? Hoe was dat voor (naam leerling)? Hoe was dat voor jou?

Spreek waardering uit voor iedere poging om het beter te maken voor de gepeste leerling.

'Heel goed dat je dat gedaan hebt! Dat was vast leuk voor (naam leerling). Fijn dat je dat hebt gedaan. '

Vertel hoe de gepeste leerling de afgelopen week heeft ervaren. Geef aan dat de leerlingen de afspraken moeten voortzetten.

'(Naam gepeste leerling) vertelde aan mij dat hij met veel meer plezier naar school is gegaan. Jullie ideeën hebben goed geholpen. Dit betekent dat we ons aan de gemaakte afspraken moeten houden, zodat (naam gepeste leerling) met plezier naar school blijft komen.'

Inventariseer (eventueel) nieuwe ideeën om de situatie te verbeteren.

'Hebben jullie nog meer ideeën om het voor (naam leerling) fijner te maken op school?

Extra stap: Herstelaanpak

Individuele gesprekken met leerlingen die blijven pesten

De Herstelaanpak is een laatste stap om het pesten te laten stoppen. De herstel aanpak wordt alleen gebruikt in die uitzonderlijke situaties dat de steungroep aanpak niet werkt.

Aandachtspunten voor het gesprek:

Als er meerdere pesters zijn, zorg er dan voor dat de individuele gesprekken op dezelfde dag plaatsvinden (achter elkaar), zodat de gesprekken als een verrassing komen.

Het is verstandig dit gesprek met twee teamleden te voeren, zodat niet van de doelstellingen wordt afgeweken.

Geef een duidelijke boodschap: pesten wordt op deze school niet getolereerd.

Pesters moeten hun gedrag veranderen en oplossingen bedenken hoe ze dit gaan doen.

Uitkomsten van dit gesprek worden door de leerling beschreven in een zogenoemd kindplan.

Evalueer na één week het plan.

Geef aan dat het niet nakomen van afspraken gevolgen zal hebben.

Herstelaanpak vragen:

Vragen voor het gepeste kind	Vragen voor de pester
Wat is er precies gebeurd?	Wat is er precies gebeurd?
	Wat zag je toen het gebeurde?
Hoe denk je er nu over?	Hoe denk je er nu over?
Wat zou jij nu kunnen doen?	Wat was eigenlijk je bedoeling?
Wat is het ergste voor jou?	Wie heeft er schade of last ondervonden door wat je deed? Op wie heeft jouw gedrag invloed gehad? Op wat voor manier?
Wat zou jij een volgende keer (anders) doen, zou je anders willen reageren?	Wat zou jij anders willen doen? (zonder de bedoeling uit het oog te verliezen). Welke voordelen levert dat op, als je het ander gaat aanpakken?
Wat zou er nu moeten gebeuren om het op te lossen?	Wat moet er gebeuren/zou jij kunnen doen om het te herstellen? Hoe zou je deze situatie nu willen oplossen? (bedenk samen een concrete actie die herstellend is).
Stel ouders van de pesters op de hoogte van de uitkomst van het gesprek.	

Bijlage 2 Beschrijving gedrag

Netjes

We zijn netjes en schoon met materialen en beleefd naar mensen

We zijn zuinig op spullen van school, onze eigen spullen en spullen van anderen

We hangen onze jassen aan de kapstok

We zorgen ervoor dat onze laadjes en klas er netjes uitzien

We gooien afval in de vuilnisbak

We ruimen onze spullen op

We wassen onze handen regelmatig, maar in ieder geval na toiletgebruik

We zijn beleefd tegen volwassenen in en om de school

We groeten de ander of zeggen de ander gedag

We letten op ons taalgebruik

We komen op tijd op school

Veilig

Als we een meningsverschil hebben, praten we erover

Als je boos bent / conflict hebt koel je af op een vaste plek

Je gebruikt de 'ik'-boodschap: ik wil dat je stopt met, omdat

Als we ons onveilig voelen, zeggen we dit tegen de juf of meester

We behandelen elkaar met respect

We zijn aardig voor elkaar

We zorgen ervoor dat iedereen zich fijn kan voelen op school

We helpen elkaar

We helpen iemand die zich verdrietig, bang of alleen voelt

We blijven van elkaars spullen af

We doen elkaar geen pijn, ook niet met woorden

We houden onze voeten en handen bij onszelf

We noemen iedereen bij de naam en geen bijnamen

Op het schoolplein lopen we met de fiets aan de hand en zetten we onze fiets op de fietsenplek

Rustig

We zijn stil of praten zacht op het Leerplein

In de klas zitten we rustig op onze plaats

We zijn stil als de leerkracht dat van ons verwacht

We zorgen dat anderen goed door kunnen werken

We lopen rustig naar binnen en naar buiten

We lopen rustig in de school

Telefoons gaan in een bak bij de leerkracht tijdens schooltijd. (De Cavaljé is niet aansprakelijk voor het zoekraken/ stuk gaan van privé-telefoons onder schooltijd op school).

Grensoverschrijdend gedrag:

Pesten
Bedreigen
Lichamelijk- verbaal geweld
Agressie
Discriminatie
Ongewenste intimiteit
Stelen
Vernieling
Schelden en vloeken
Arrogant en/of respectloos gedrag

Bijlage 3. Schematische weergave stappenplan gedrag

Niveaus in gedrag / wie doet wat?	fase	Hele team	leerkracht	ib	directie	Toelichting
Gewenst gedrag	0	Goed pedagogisch klimaat, Na leven visie en missie Gedragsregels naleven Zichtbaar maken gedragsregels. Stimuleert gewenst gedrag.		Kwaliteitskaart evalueren		Kinderen mogen altijd weer met schone lei starten, maar niet tot in het oneindige. Kinderen zitten nooit voor straf op de gang.
Storend gedrag	1 leerling komt af en toe afspraken niet na	Signaleert Spreekt kind aan.	Helpt het kind om te zorgen dat het beter gaat.			
	2 leerling komt regelmatig afspraken niet na. Lichte zorg.	Signaleert Spreekt kind aan. adviseert	-Voert kind gesprek (gericht op verbetering gedrag) -Informeert ouders mondeling/telefonisch -Vraagt advies ib / collega's -Maakt notitie in parnassys: betrokken leerlingen, beschrijving voorval, genomen acties, reactie ouders	Observeert adviseert		Deze fase mag 3x worden doorlopen, daarna opschaling fase 3
Grens-overschrijdend gedrag	3 leerling houdt zich structureel niet aan afspraken. Anderen hebben structureel last van gedrag / gevaarlijk	Signaleert Spreekt leerling aan. Afspraken: - time out plek in andere klas, maximaal dagdeel	-Informeert directie en ib -informeert ouders zelfde dag. -Nodigt ouders, leerling ib/directie uit voor gesprek -Bereid dit gesprek voor met ib/ directie	- voorbereiding oudergesprek met lk - oudergesprekken met ib gericht op kindplan, wat heeft deze leerling nodig? - oudergesprek: evaluatie	- voorbereiding oudergesprek met lk - oudergesprekken met ib gericht op kindplan, wat heeft deze leerling nodig?	Format kindplan in parnassys Format notitie 'grensoverschrijdend gedrag'

			-Maakt "contract" / kindplan met leerling -Wekelijks tussen evaluatie en na 4 weken eind-evaluatie -Noteert in Parnassys		- oudergesprek : evaluatie	
	4 Leerling houdt zich structureel niet aan afspraken, veiligheid van anderen of van zichzelf is in het geding, er vindt geen ontwikkeling meer plaats	Signaleert Spreekt leerling aan. Afspraken: - time out plek in andere klas, maximaal dag	-Herhaling van acties uit fase 3. -Plan in overleg ib: gericht op maatregelen die leerling beschermen tegen zichzelf en omgeving, gericht op rust. -Noteert in parnassys Na 2 ^e keer schorsing één dag.	- Oudergesprekken met ib gericht op externe hulp Ib/directie geven aan dat grenzen in zich zijn, wijzen op mogelijke schorsing.	- Oudergesprekken met ib gericht op externe hulp Ib/directie geven aan dat grenzen in zich zijn, wijzen op mogelijke schorsing.	Deze fase mag 2 x worden herhaald
	5 Geen mogelijkheden van groei meer op onze school			Start procedure kind op andere school te krijgen	Start procedure kind op andere passende onderwijs plek te krijgen	